WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 138. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го ЛИПНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 22, 1958 No. 138. VOL. LXV.

ФРАНЦІЯ НЕ ДАЄ ЗГОДИ НА АМЕРИКАНСЬКІ РАКЕТНІ БАЗИ

Вашингтон. — Як повідомляють з Білого Дому, французький прем'єр ген. Шарль де Ґоль не дав згоди на встановлення баз для далекосяжних балістичних ракет на французькій території так, як на це погодилася Велика Британія. Франція готова тільки прийняти від ЗДА запропонований їй атомовий реактор для запроєктованого французьким командуванням першого французького атомового підводного човна. В урядових колах у Вашингтоні сподіваються, що французький уряд відновить дальші переговори в справі ракетних баз, але покищо немає багато виглядів на скоре полагодження американської пропозиції. У справі ракетних баз переговорював державний секретар ЗДА Джан Фостер Доллес під час своєї зустрічі із де Ґолем з початком цього місяця, але тоді де Ґоль заявив, що він немає можливости дати безпосередньої відповіді і мусить ознайомитися із цілістю проблеми й обміркувати її із своїм урядом. Тоді ж Доллес подав до відома де Ґолеві, що З'єдинені Держави Америки готові передати Франції для використання атомовий реактор для проєктованого французьким командуванням підводного човна, і заявив водночас з цим, що ЗДА готові продати такий реактор теж і Великій Британії. Переговори між ЗДА і Францією в справі встановлення на французькій території баз для 1500-милевих ракет започатковано давніше, ще перед приходом де Ґоля до влади, але після відходу уряду Ґаяра ці переговори перервано і щойно тепер Моріс Шуман, голова комісії для закордонних справ у французькому національному зібранні повідомив, що Франція не рефлектує на американські ракетні бази. При цьому Шуман видвигнув питання, під чиєю контролею мали б бути ці бази — ЗДА чи спільною контролею держав НАТО. Водночас із цим французький уряд повідомив, що Франція готова прийняти запропонований їй атомовий реактор для підводного човна, як про це сповістив де Ґоля державний секретар Джан Фостер Доллес. Але ж тепер ця можливість ускладнюється з американського боку, бо і члени Конґресу і представники американських збройних сил висловили свій спротив проти передавання Франції атомового реактора для підводного човна, вважаючи, що ситуація у Франції ще далі неусталізована і тому теж ЗДА не можуть ризикувати із переданням цій державі технічного влаштування, яке є важливою американською оборонною таємницею, особливо в той час, коли ще не відомо, чи Совєти мають атомовий реактор для підводних човнів.

Німецькі комуністи звільнили 9-ох американських летунів

Звільнені східньо-німецьким урядом американські вояки, після свого прибуття до Франкфурту над Майном у Німеччині.

Берлін. — В суботу 19-го липня ц. р. за посередництвом Міжнародного Червоного Хреста звільнено 8-х американських старшин і одного підстаршину, які ненароком залетіли гелікоптером ще 7 червня ц. р. на східньо-німецьку територію і мусіли приземлитись там. Совєтське командування, яке спершу переслухувало тих американців, передало було їх німецьким комуністам і відмовилось дальше полагоджувати цю справу, яка ніби належить до компетенцій „суверенного" східньо-німецького уряду. Хоча шеф американської військової місії, акредитованої при совєтській головній кватирі в Потсдамі за Потсдамським договором, полк. Роберт П. Мек Квейл, чотирократно стрічався в цій справі з східньо-німецьким закордонним міністром Отто Вінцером, проте справа застрягла на мертвій точці, бо німецькі комуністи шантажували Америку, домагаючись визнання східньо-німецького уряду. Совєти, мабуть, не хотіли продовжувати ту негідну забаву і тому казали своїм німецьким слугам скористати з посередництва Міжнародного Червоного Хреста.

ЗДА І АНГЛІЯ ОБМІРКОВУЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ЗАПРОПОНОВАНОЇ ХРУЩОВИМ ЗУСТРІЧІ НА ВЕРШИНАХ В СПРАВІ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Вашингтон. — В минулу суботу о год. 10 веч. Нікіта Хрущов викликав до себе амбасадора ЗДА, Англії і Франції і передав їм коротку ноту з пропозицією скликати вже в найближчий вівторок конференцію „на вершинах" з участю ЗДА, Англії, Франції, СССР і Індії. Індія дістала таку саму ноту і її прем'єр Неру вже проголосив свою згоду взяти участь в такій конференції, якщо вона відбудеться. Окремо Хрущов вислав запрошення генеральному секретареві Об'єднаних Націй Даґові Гамершилдові, який — імовірно — був би головою такої конференції. Хрущов підкреслив у своїх листах до президента Айзенгавера і англійського прем'єра Мекміллена, що „рішення про мир або війну залежить від вас персонально". Говорячи знову про „аґресію" в Ливані й Йорданії, зазначив, що ті „аґресії" „грають з вогнем" та що „нема часу ждати ані хвилини", щоб відвернути небезпеку в цій „понурій історичній годині". Хрущов не проминув нагоди, щоб знову не повторити попередніх погроз. Мовляв, йому відомо, що ЗДА й Англія розпоряджають атомовою зброєю, але вони повинні тямити, що Совєти мають не тільки атомову зброю, але й міжконтинентальні ракети. Зрештою, Хрущов заявив готовість прибути до будь-якого міста на таку конференцію — до Женеви, Ню Йорку, чи кудиінде. Ця остання Хрущова пропозиція була ще темою останньої довгої наради між державним секретарем Доллесом і англійським міністром закордонних справ Силвеном Ллойдом. Цей останній відбув ще тригодинну конференцію з генеральним секретарем ОН Гамершилдом, при чому у тій нараді були приявні також високі урядовці з англійського міністерства закордонних справ та деякі найближчі політичні співробітники Гамершилда. В неділю 20 липня Ллойд відлетів назад до Лондону. Президент Айзенгавер, вернувшись в неділю вполудне з своєї форми в Геттисбурґу, відбув нараду, в якій взяли участь такі особи: віцепрезидент Ніксон, державний секретар Доллес, директор Інформаційної аґенції Аллен, директор Цетральної розвідчої аґенції Аллен Доллес, голова шефів об'єднаних штабів ген. Твайнінґ, секретар оборони МекЕлрой, заступник державного секретаря Гертер, асистент державного секретаря для середньосхідних справ Ронтрі і радник державного департаменту Райнгард. Речник Білого Дому подав тільки коротке повідомлення, що ЗДА піддають совєтську пропозицію „всесторонній увазі" і що після обміркування її — буде дана „спокійна і конструктивна відповідь". В цій заяві зазначується, що не треба підважувати заходів, що їх ведуть Об'єднанні Нації. У зв'язку з цим коментатори твердять, що Америка й Англія погодяться на конференцію „на вершинах" спеціяльно й виключно щодо Середнього Сходу, після того, як відбудеться ще засідання Ради Безпеки, на якому Японія зголосить свою компромісову резолюцію. Але, тому, що японська пропозиція не закликає виразно ЗДА й Англії до негайного залишення Ливану й Йорданії та що вона залишає генеральному секретареві ОН можливість в разі потреби покликати до життя міжнародну поліцію, то — за твердженням преси — треба сподіватися нового „вета" збоку Совєтів. Тоді прийшла б альтернатива: Генеральна Асамблея ОН, або конференція „на вершинах" згідно з совєтською пропозицією. Під натиском соціялістичної опозиції в Англії, англійський уряд буцім-то переконує ЗДА про доцільність прийняти Хрущову пропозицію.

СОВЄТИ ВНЕМОЖЛИВИЛИ НА РАДІ БЕЗПЕКИ ОН РОЗВ'ЯЗАТИ КРИЗУ

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй, скликана на надзвичайну сесію на вимогу ЗДА задля середньо-східньої кризи, після чотириденних дебат зайшла в минулу п'ятницю 18 липня ц. р. у сліпу вулицю, не змігши прийняти ні одної з трьох запропонованих резолюцій. Властиво, Рада Безпеки прийняла вимаганою більшістю двох третіх голосів резолюцію З'єдинених Держав, яка доручала покликання до життя нової міжнародної поліції для вислання її на Середній Схід задля заґарантування незалежности і спокою в Ливані. „За" голосувало 9 держав-членів, 1 „стрималась" (Швеція) і 1 — „проти". Однак цього одного голосу „проти" — Совєтського Союзу — було досить, щоб формально і фактично перекреслити американську резолюцію. Це було 84-те з черги совєтське „вето" на Раді Безпеки. За совєтським внеском, щоб ЗДА й Англія негайно відкликали свої війська з Середнього Сходу, були тільки одні Совєти, ото ж 1 голос, „проти" — 8 голосів, а 2 стримались (Швеція і Японія). „За" шведським внеском, щоб припинити діяльність військових обсерваторів ОН, — були тільки Швеція і Совєти, а всі інші — „проти". Американський делегат висловив „жаль" з приводу заблькування Совєтами можливости розв'язки кризи і вказав на вислід голосування над американським внеском, як на найкращий доказ, яка є міжнародна публічна опінія. Аркадій Соболєв назвав те голосування „чорним днем Об'єднаних Націй" та заповів, що зажадає скликання Генеральної Асамблеї ОН. За скликанням Генеральної Асамблеї заявилась теж Америка. Але тому, що японський делеґат заповів предложення ще своєї окремої, компромісової резолюції — засідання відкладено до понеділка 21 ц. р. пополудня. До Ради Безпеки належать СССР, ЗДА, Англія, Франція і Нац. Китай — як постійні члени з правом вета, та виборні члени — Канада, Колюмбія, Ірак, Японія, Панама і Швеція. Колишній представник Іраку в ОН, Гашім Явад, прилетів до Ню Йорку і представив свої вірчі листи, як репрезентант нового уряду в Іраку.

ЙОРДАНІЯ ЗІРВАЛА ВЗАЄМИНИ З ЄГИПТОМ — ЛИВАН ВИДАЛИВ ЙОГО АМБАСАДОРА

Аммая. — Йорданський уряд зірвав дипломатичні взаємини з З'єдиненою Арабською Республікою, яка від квітня минулого року, від невдатної спроби перевороту в Йорданії з допомогою Єгипту і Сирії, була репрезентована в Аммані тільки шарже д'афер. Уряд Йорданії подав за формальну причину зірвання зв'язків з З'єдиненою Арабською Республікою факт визнання нею нового режиму в Іраку та підписання з ним союзницького договору. Король Йорданії Гуссейн всеще стоїть на становищі, що він є головою Арабської Унії Йорданії і Іраку, дармащо новий іракський уряд проголосив виступ Іраку з тієї Унії. Водночас уряд Ливану видалив амбасадора З'єдиненої Арабської Республіки Абдель Хаміда Ґалеба, що його загально вважали головним організатором змови в Ливані проти тамошнього леґального уряду. Ливанський уряд давно хотів видалити того арабського посла, але лякався репресій збоку З'єдиненої Арабської Республіки. Тим часом — за пресовими вістками — надзвичайний висланник президента Айзенгавера в Ливані, Роберт Морфі, переводить тайні розмови однаково з американськими, як ливанськими діячами в Бейруті, щоб знайти розв'язку кризи. На четвер скликаний парлямент для намічення кандидата на нового президента Ливану. Загально вважають, що вибір такого компромісового кандидата, який зараз після свого вибору просив би ЗДА відкликати американські війська, був би мирною розв'язкою кризи. ЗДА й Англія буцім-то вплинули на Йорданію і Туреччину, щоб вони не висилали військ до Іраку і Сирії з двох причин: (1) це стало б напевне причиною негайного зірвання нафтопроводів у Сирії і копалень нафти в Іраку і (2) це було б напевне причинок для збройного виступу СССР чи-то безпосереднього, чи у постаті „добровільців". Лідер опозиції в Ливані проголосив що коли б американські війська в Ливані вступили на терен, зайнятий опозиційними партизанами, то він, Саеб Салям, звернеться з закликом до СССР і З'єдиненої Арабської Республіки за військовою допомогою.

Мадярські демонстранти зірвали і подерли совєтські прапори в Ню Йорку

Ню Йорк. — Група мадярських демонстрантів, що пікетували на протязі цілого тижня резиденцію совєтської делеґації до ОН, закінчили своє пікетування в суботу мин. тижня зірванням совєтських прапорів і подертям їх на шматки. Провідник демонстрантів, священик Імре Ковач, якому демонстранти передали один із зірваних прапорів, із нашитим на ньому золотим молотом і серпом, заявив, що совєтський прапор скупаний в крові і сльозах неповинних жертв і він рве його на шматки на знак протесту обуреної людськости. Те саме сталося із другим прапором, зірваним демонстрантами. Порвані прапори потоптано і обплювано. Під час цього інциденту совєтську резиденцію охоронювали з'єднання поліції в кількості понад 150 поліцаїв. Пікетувальники несли транспаренти із надписом „Геть із совєтськими ошуканцями" і кричали хором „Хрущов душогуб!" Після цього пікетування закінчено і демонстранти відспівали американський державний гимн. Увечорі цього ж дня група американської молоді намагалася зробити напад на резиденцію совєтської делеґації до ОН, протестуючи проти зорганізованих совєтським урядом антиамериканських демонстрацій у Москві. Учасників наїзду задержала поліція і їх звільнено після переслухання й упімнення.

Сенат радить над торгівлею, Палата займається справою Ґолдфайна

Вашинґтон. — Справа торговельного обміну з закордонними країнами і справа подарунків, що їх щедро роздавав державним урядовцям массачуссетський промисловець Ґолдфайн, це дві головні проблеми, що ними займаються тепер Сенат і Палата Репрезентантів у Вашинґтоні. Сенат розглядає законопроєкт торговельного обміну з закордонними країнами і загально вважається, що вже в половині цього тижня прийде до голосування. Із теперішніх дебат в Сенаті можна вносити, що законопроєкт буде схвалений по лінії бажань президента Айзенгавера і його уряду, а політична криза на Середньому Сході матиме на таке полагодження справи корисний вплив. Головною справою заінтересування в Палаті Репрезентантів все ще залишається широко розголошена справа Ґолдфайна та прислуг, які йому робили деякі державні урядовці, зокрема головний асистент Президента, Шерман Адамс, віддячуючись Ґолдфайнові за його щедрі подарунки. Після довгих переслухань в спеціяльній комісії Палати, тепер справу розглядатиме ще палатна комісія збройної служби, бо Ґолдфайн мав замовлення на вовняні одяги для армії, отже комісія хоче встановити, чи і за тим контрактом крилася яка урядова вдячність за подарунки Ґолдфайна. Минулої суботи було в пресі повідомлення, що син Ґолдфайна намагався відібрати собі життя, підрізавши собі жили, але його самогубний задум йому не пощастив і він перебуває в лікарні „в доброму стані".

Індія просить $ 300,000,000 допомоги

Вашинґтон. — Індійський уряд звернувся до уряду ЗДА та до уряду міжнародних фінансових інституцій, прохаючи щонайменше 300,000,000 долярів позички на покриття найконечніших її біжучих платностей до кінця цього року. Упродовж найближчого року Індія потребуватиме 600,000,000 долярів на покриття свого бюджетового дефіциту, а впродовж найближчих трьох років потрібна їй сума виносить 1,200,000,000 долярів. Індійці вичерпали свої долярові і стерлінґові резерви та не мають чим платити своїх фінансових зобов'язань. В ноті вони щиро признаються, що замовляли і купували більше, ніж можуть заплатити, і тому їхня економія опинилась перед безпосередньою загрозою банкротства. В загальному вважається, що ЗДА допоможуть Індії вийти з тієї фінансової біди.

ЗДА запротестували проти демонстрації в Москві

Москва. — Американський амбасадор Левелин Томпсон у Москві заклав гострий протест проти масової вуличної демонстрації, що її совєтський уряд сфабрикував в минулу п'ятницю 18-го ц. м. Закордонні кореспонденти нараховують демонстрантів на величенському майдані перед будинком амбасади на „десятки тисяч", деякі пишуть про 100,000-ну юрбу, зорганізовану, скликану і керовану большевицькими наганячами. Поліціянти не перешкоджали обкидування будинку амбасади камінням, кусями заліза й дерева та пляшками з чорнилом, а тільки не допускали юрби до середини амбасади. Службовики очистили були були нижчі поверхи амбасади та скрились на вищих поверхах. Американська нота протесту вимагає негайного відшкодування за всі матеріяльні шкоди, заподіяні демонстрантами. Вибито, м. ін. понад 300 вікон.

„Атляс" експльодував передчасно через неувагу

Кокоа Біч, Фларида. — Минулої неділі, 20-го липня вполудне, тут передчасно експльодувала „Атляс Б", триступнева міжконтинентальна ракета, яку випробовувано. Згідно з інформаціями, проба не пощастила через неувагу одного із старшин, який не натиснув своєчасно відповідного „ґудзика" і ракета експльодувала в її „найслабшому місці", себто в тому, в якому були получені дві з трьох частин ракети, що мають поступово, вже в леті, відділюватись. Загадана ракета вже є в продукції, отже можна очікувати чергових спроб.

Концерт Мінського і День Бруклинських Відділів УНС були атракцією кінця тижня на Союзівці

Союзівка, Кергонксон. — Концерт відомого нашого оперового співака-баритона Михайла Мінського в суботу, 19-го липня, та День Відділів УНСоюзу з Брукліна, із відповідною мистецькою програмою в неділю, 20-го липня, були великою культурно-розваговою атракцією впродовж минулого кінця тижня на Союзівці, оселі УНСоюзу в Кетскильських горах, що доказує велика кількість гостей і відвідувачів, які впродовж того часу заповнили Союзівку до останнього місця. Михайло Мінський, якому акомпанював на фортепіяні проф. Б. Перфецький, дав концерт пісень про кохання українських і чужих композиторів, яким міг би задовольнити найбільш вибагливу публіку у великій концертовій залі. Не диво, що публіка ентузіястичними оплесками змушувала його до наддатків. У програмі концерту скрипаль Петро Прус, також при акомпаніяменті п. Б. Перфецького, виконав соль на скрипці.

Неділя, 20-го липня, була на Союзівці справжнім Днем 158 і 325-го бруклинських Відділів УНСоюзу, члени яких приїхали і зорганізовано автобусом і приватними автомобілями. Після Богослуження, яке відправив вакаційний парох Союзівки всч. о. Ярослав Кекіш, та після обіду, відбулася влаштована бруклинськими Відділами УНС мистецька програма, у виконанні групи дітей під мистецьким проводом п. Романа Петріни. Програму відкрив і нею проводив заступник головного предсідника п. Йосип Лисогір, який опісля представив публіці і ряд заслужених бруклинських союзових діячів-піонерів. Один з них, п. Юліян Павчак, виголосив коротку промову. Добра погода сприяла імпрезам, як і масовій участі в них.

Нассер нараджувався з Хрущовим, підписав союз з Іраком

Каїро. — Радіовисильня з Каїро повідомила коротко, що президент З'єдиненої Арабської Республіки Ґамаль Абдель Нассер перевів в минулий четвер непередбачену розмову з Нікітою Хрущовим у Москві. Подробиці цієї подорожі і розмови невідомі. За одними газетними вістками Нассер відлетів до Москви, зупинившись в дорозі з Юґославії, після візити у Тіта, в Альбанії, за іншими — відлетів до Москви з Дамаску, столиці Сирії, куди прилетів за ним ракетний літак з Москви. Одні коментатори вважають, що Нассер запевнив собі всебічну підтримку Совєтів на випадок вмаршування англійських чи американських військ до Іраку, що для Нассера було б причиною до війни, — інші твердять, що Нассер відмовляв Хрущова від ідеї вислання большевицьких „добровільців" на Середній Схід, щоб не спровокувати війни. — Американський амбасадор у Каїро Реймонд Гейр передав Нассерові усно перестерогу, щоб З'єдинена Арабська Республіка рахувалась з „поважними наслідками" на випадок заатакування американських військ в Ливані такими частинами, які фактично підлягають єгипетській контролі. Тому, що єгипетський представник в Раді Безпеки ОН, Омар Люфті, скаржився на ту погрозу збоку Америки, державний департамент оприлюднив її письмовий текст. У відповідь Нассер виголосив у минулу п'ятницю 18 ц. м. велику промову в Дамаску, передану потім через радіо в Каїро, в якій заповідав перемогу арабського націоналізму та відгрожувався „колоніялістам" включно з Америкою. В минулу суботу 19-го там же, у Дамаску, Нассер підписав союзницький договір з новим революційним урядом Іраку і при цій нагоді виголосив промову, прославляючи арабську єдність.

В АМЕРИЦІ

● **Совєтський амбасадор у Вашинґтоні** Міхаіл Меншіков збирався був подорожувати по Америці, зокрема оглянути Ніяґару, але в зв'язку з останніми подіями на Середньому Сході, відклав свою подорож.

● **На Алясці** відбудеться 26 серпня ц. р. плебісцит в справі приступлення цієї території до З'єдинених Держав, як 49-го стейту. Перші загальні вибори в Алясці проголошено на 25-го листопада. Плебісцит має ствердити: чи населення Аляски бажає належати до ЗДА, як стейт, чи воно затверджує пропоновані стейтові кордони і чи приймає Конституцію ЗДА. Нема ніякого сумніву, що в усіх них питання, відповіді будуть ствердливі. Конґрес надав Алясці стан стейту 30 червня ц. р.

● **Арґентинські комуністи** влаштували минулої середи перед амбасадою ЗДА в Буенос Айресі демонстрацію проти вислання американського війська до Ливану. Коло 600 демонстрантів розкидали підписані компартією Арґентини летючки, вибили в амбасаді вікна і заплямили її стіни чорнилом. В будинку амбасади, крім обслуги, не було тоді нікого. Поліція розігнала демонстрантів.

● **З офіційного списку листи підривних організацій в ЗДА** генеральний прокуратор скреслив три організації: Робітничу партію, Незалежну соціялістичну ліґу і Соціялістичну ліґу молоді. Департамент справедливости пояснив, що немає твердих доказів пов'язання тих організацій з комуністичною партією.

● **До морської Академії в** Аннаполісі зголосилися цього року 4,500 кандидатів — на тисячу більше, ніж їх можна прийняти. Тому всі кандидати мусять переходити дуже строгий іспит, щодо їх фізичних здібностей і знання, передусім з математично - природничих дисциплін.

У СВІТІ

● **Французький прем'єр Шарль де Ґоль** задумує покликати в найближчому часі до війська 600 резервових старшин, щоб вислати їх на фронт проти альжірських партизанів. Де Ґоль прийшов до переконання, що на тому фронті особливо потрібні військовики з досвідом і інтеліґенцією.

● **У порті в Бейруті**, Ливан, вночі з минулої середи на четвер над головами кількох американських вояків морської піхоти перелетіли крісові кулі. Вони позбирали їх на землі, щоб узяти собі на пам'ятку, — рапортував на другий день старшина.

● **З Центрального Комітету компартії Східньої Німеччини** „вичищено" чотирьох „достойників": колишнього віце-прем'єра Фреда Ельснера, кол. віце-прем'єра Фріца Зельмана, амбасадора до комуністичного Китаю Павла Венделя і заступницю голови плянувальної комісії — Марґариту Віттковскі.

● **У звідомленні Комісії Об'єднаних Націй для справ Мадярщини** звертається увагу на те, що колишнього прем'єра Надя, генерала Малетера та інших провідників мадярської революції замордовано після кількакратних запевнень комуно - мадярських головачів, що на Мадярщині наступила „стабілізація" і вже не буде більше ніяких актів політичної помсти. Американський представник в ОН Генрі Кебот Ладж склав з цього приводу заяву, в якій стверджує, що останні криваві розправи на мадярщині є найкращим доказом на сліпе підпорядкування нинішних правителів у Будапешті всім наказам із Москви.

● **Японський прем'єр Нобосуке Кіші** відкликав заплянований на початок осени ц. р. візиту до Вашинґтону, заявивши, що напружена ситуація у світі вимагає його приявности в Японії. Японський уряд і японське громадянство, які панічно бояться нової війни, невдоволені американською акцією на Середньому Сході.

● **Орган совєтської армії „Красная Звезда"** повідомляє про нагородження 11 совєтських старшин і вояків, які „відзначились при зістріленні американського літака 27 червня ц. р. над Вірменією. Як відомо, уряд ЗДА домагався, щоб Совєти покарали тих своїх вояків, які зістрелили неузброєний транспортовий літак, що випадково залетів на совєтську територію.

● **Совєтський уряд** подав колишньому демократичному кандидатові на президента ЗДА Адлеєві Стівенсонові до розпорядження ракетний літак, яким він відбуде подорож до Центральної Азії. Стівенсон їздить, як турист і представник інтересів американських письменників.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕМОНСТРАЦІЯ РІШУЧОСТИ

Американські часописи реєструють дуже дбайливо відгуки своєї і закордонної публічної опінії на рішення Президента вислати військо до Ливану. З цитованих уривків заяв американських конгресменів та сенаторів, як також державних мужів у широкому світі, і характеристичних голосів американської та міжнародної преси, можна зорієнтуватись, що це рішення Президента викликало найрізнороднішу реакцію: від ентузіястичного схвалювання, через обережний критицизм і заяви солідарности з уваги на державну небезпеку, аж до найгострішого засуджування. Проте, відкидаючи крайності й аналізуючи голоси, керовані не пристрастями, а розумом та аргументами глибшої натури, можна ствердити двояку загальну реакцію: критицизм на адресу загальної американської політики за останнє півсторіччя та підкреслювання в цьому останньому рішенні през. Айзенгавера того самого позитивного моменту, який проявився у подібних історичних рішеннях, як проголошення доктрини Трумана у відношенні до Греції і Туреччини в травні 1947 р., протиставлення бльокаді Берліну „повітряного коридору" в квітні 1948 р. та оборона Південної Кореї проти комуністичної інвазії в червні 1950 року.

В усіх трьох наведених вище випадках З'єдинені Держави виявили в зовнішній політиці рішучість. Це були світлі моменти *саме на тлі загального хитання й нерішучости* цієї політики в часі не тільки від Потсдамського договору з 1945 року, але й від першої світової війни почавши. Коли навіть в окремої людини рішучість є позитивною прикметою, а хиткість — хибою, то тим паче у відношенні до держави обидві ці прикмети рішають про зріст чи упадок престижу — в очах власних громадян і цілого світу. Вудро Вилсон виграв виборчу кампанію у 1916 році, як людина, яка зберегла ЗДА поза війною. Відомо, що незабаром після того ЗДА приступили до війни. Після виграної з участю ЗДА першої світової війни та видатної участи В. Вилсона у Найвищій Раді в Парижі — ЗДА не ратифікували Версальського мирового договору і не вступили до Ліґи Націй. Вибух другої світової війни приписується у великій мірі фактові, що державні керівники ЗДА *не з'ясували ясно своєї позиції* супроти радикального ревізіоністичного курсу політики Гітлера, внаслідок чого Гітлер був переконаний, що ЗДА не приступлять до війни. Коли ж Ф. Д. Рузвелт визнав совєтський режим і тим самим американська зовнішня політика стала перед новими труднощами, ЗДА від самого початку нав'язання відносин з СССР не виявляли потрібної рішучости: ще як Максим Літвінов перебував у Вашингтоні, Совєти ламали договір, активно підтримуючи комуністичну партію в ЗДА, але Вашингтон не зареаґував на це ділом.

Перевівши повну демобілізацію своїх збройних сил після другої світової війни, у вірі в совєтську льояльність і можливість „співіснування двох економічних систем", ЗДА не були всилі стримати Совєтів від загарбання Середньої Европи. Зате прийшла відбудова збройної сили ЗДА та створення НАТО й інших оборонних союзів. Проголошено принцип „політики через силу", але того принципу послідовно не довершувано. Політику „стримування" за Діна Ачесона замінено на „політику визволення" під час виборчої кампанії Д. Д. Айзенгавера в 1952 р. Вона надхнула надією уярмлені народи, але, на превеликий жаль, залишилась паперовим гаслом. Рішучий виступ в обороні Кореї був ослаблений нерішучістю у веденні тієї війни, внаслідок чого закінчено її „без переможця і переможеного", з дальшим поділом Кореї. Ту саму нерішучість виявлено під час завоювання комуністами Індо-Китаю. ЗДА слушно побоювались викликати в Азії й Африці враження, що вони боронять французький колоніялізм. Але закидувано Америці, що вона заслабо таврує *колоніялізм* Франції. Ця сама хиткість проявилась і у відношенні до Єгипту після повалення там монархії, та під час Суезької кризи. В результаті — ствердують аналітики — і Єгипет штовхнено в сторону Москви і в Англії та Франції з'явились неприхильні антиамериканські настрої. Нерішучість в інтерпретації самими американцями доктрини Айзенгавера до деякої міри сприяла і розвиткові подій в Ливані й Іраку.

Саме з цього погляду вислання військ до Ливану є похвальним ділом, як вияв рішучости. Аж надто численні приклади ствержують, що словесна дипломатія в Об'єднаних Націях з СССР за одним столом — не може гарантувати тієї поваги в широкому світі, якої найпевнішим гарантом є ясна, послідовна й рішуча політика, підтримувана всім потенціялом, що ним розпоряджає *нація*. Світлі принципи американської Конституції та закордонної політики ЗДА можуть і мусять здобути З'єд. Державам загальну пошану, любов і симпатії у всьому світі. Але вони мусять бути підтримувані авторитетом, опертим не тільки на моралі, але й на рішучості та силі.

ЮРІЙ СМОЛИЧ ЗАМАНЮЄ НА „РОДІНУ"

Блакитнявого, веселого кольору брошурка з дещо темнішим заголовком „З народом чи проти народу" розсилається в Америці і Европі на адреси українських емігрантів. Автор її — відомий український совєтський письменник, „майже клясик", Юрій Смолич, а видавець — філія НКВД, чи пак Комітет „За повернення на Батьківщину", очолюваний темних діл майстром, енкаведівським генералом Міхайловим. Рік видання брошурки — 1958-ий.

Очевидно, зміст її наскрізь брехливий, поспіхом зліплений з перекручених історичних дат, цитат і подій. Але особа автора до чогось зобов'язує. Нема сумніву, що перше, як писати цю брехливу брошурку, він, член комітету Міхайлова, довго порпався в архівних матеріялах, недоступних для звичайних смертних, старанно студіював українську еміґраційну пресу й літературу. І тому виплід його фантазії значно солідніший від усіх попередніх листівок та книжечок цього комітету. „З народом чи проти народу" — це найвище, на що спромоглася совєтська протиеміґраційна пропаганда.

Ім'я Юрія Смолича на Україні відоме було вже з початку 20-х років. Це він перший в українській підсовєтській *літературі* пробував писати в фантастично-пригодницькім жанрі, змушуючи своїх героїв — ще задовго перед процесом Розенберґів — викрадати в ЗДА військові таємниці („Останній Ейджевуд", 1926) та вчиняти диверсії в американських військових фабриках. Це він перший почав спеціялізуватись у своїх творах на карикатурному змальовуванні україн. визвольних змагань (повісті „*Голубі ешелони*", „Фальшива Мельпомена', „Мир хижам — війна палацам"), за що заслужив собі від совєтської критики почесну характеристику „борця за ідеали комунізму, проти буржуазного націоналізму". Одним словом, генерал Міхайлов знав, кому доручити писати фантастично-пригодницьку повість про українську еміґрацію.

Брошура Ю. Смолича написана в формі розмови-дискусії, що відбувається між ним, автором, *і* українським націоналістом, членом, як він сам себе рекомендує, ОУНз — Організації Українських Націоналістів-закорд о н ц і в. Цей анонімовий націоналіст, — пише Смолич,—„мавши стаж розвідника однієї з іноземних розвідок, прибув на Україну не як розвідник, а як блудний син свого народу, щоб чесною працею спокутувати свої гріхи". В розмові між Смоличем і анонімовим націоналістом бере участь ще й третя особа, вже нежива — Володимир Винниченко. З його „Заповіту борцям за визволення України", зошиту на 150 сторінок машинопису, Смолич час від часу витягає довгі цитати.

До речі, історія цього „Заповіту" досить таємнича. Його незнаний широкому українському загалові рукопис якимсь способом опинився був *свого* часу в редакції „Східняка", видаваного федералістами при нюйоркському „Новому Русскому Слові". Друкувати його почали в тому „Східняку" (ч. 11) 19 липня 1952 року з широкою реклямою, але раптом — урвалось, і вже більше про нього не згадували. Тепер рукопис „Заповіту", як виходить, лежить на столі у Ю. Смолича, члена міхайловського комітету.

Пропаганда на „найвищому рівні", в оформленні письменника Смолича, розрахована, очевидно, тільки для зовнішнього вжитку — поза межами Совєтського Союзу. Бандерівців-горлорізів, нещасних ді-пі, яких американці силоміць тримають за колючими дротами в таборах для переміщених осіб у Німеччині, волл-стрітівських капіталістів, які щедрою рукою обсипають золотом націоналістичних лідерів — тут зовсім немає. В цій дискусії совєтський письменник ставить собі шляхетне завдання: „збагнути душу цілого кола дітей нашого народу, яким довелося зазнати чимало складного на життьовому шляху".

В цьому ж пляні представляє Смолич і історію українських визвольних змагань. Січові стрільці — це у нього „патріотична молодь, надхнена ідеєю національного єднання", яка пережила декілька трагедій тому, що „піднесла зброю проти свого народу". Вояків УПА Смолич також не осуджує, бо їх „знадили *теревенями про* те, нібито борються вони за державність і самостійність України", їх „спровокувала купка національних відступників..."

Зрештою, все це старі, засмальцьовані карти, якими грає клясик з лисячою мордочкою. В роках 1944-46, коли НКВД старалося брати упівців живцем, до них такою самою мовою промовляло воно у своїх проклямаціях. Де *потім опинилися ті поодинокі* хлопці, які повірили тим проклямаціям — річ добре відома.

Нове в цій брошурі — майже реабілітація Володимира Винниченка, бо він був „еміґрантом від еміґрації", і „хоч не погоджувався до кінця з принципами будівництва соціялізму... проте, все ж таки знайшов у собі досить об'єктивности і принципіяльности, щоб оцінити факти безсторонньо". Ось з огляду на ці високі прикмети Винниченка і вводить його клясик з лисячою мордочкою, як третього учасника дискусії на найвищому рівні. Винниченка, чільну постать революції 1917-21 рр., що може бути авторитетом для якоїсь частини еміґрації, і покликав тепер через Смолича комітет Міхайлова на учасника дискусії.

А ще впадає в цій брошурі в *око те, що немає в ній* „старшого брата". Зовсім нема, і тому він не дратує читача, і тому точиться вся дискусія так, нібито справді письменник суверенної УССР дискутує з представниками двох українських поколінь — соціялістом 20-х років і націоналістом 50-х. А проте, генерал Міхайлов стоїть за кожним словом Смолича, і роля „українського" письменника, який, мабуть, і сам не вірить у те, *що пише*, — жалюгідна роля московського попихача.

Закінчується брошура направду ідилічною сценкою. Отож, коли „розкаяний націоналіст" одержав совєтський *пашпорт, секретар посольства* поздоровив його і урочисто промовив: „Вітаю вас! Забудьте все лихо, їдьте додому у ваші рідні місця і ставайте до роботи, яка вам до смаку!" — Після цього він робить павзу і виголошує довгий монолог, в якому заявляє, що, мовляв, чужоземні розвідки теж не ликом шиті і намагаються використати найменшу щілинку, щоб закинути в СССР диверсанта чи *шпигуна під виглядом поворотця*, однак, не зважаючи на це, кожний, хто висловив бажання повернутись додому — дістає таку змогу.

„Розкаяний н а ц іоналіст" дивиться секретареві в очі і запитує:

— А коли й мене... обплутано? Коли якраз я є той, кому чужоземна розвідка накинула завдання проти совєтів?

Секретар совєтського посольства, добродушність якого не має меж, і на це знаходить дуже гуманну відповідь:

— Я сказав вам усе. Ви одержали пашпорт, ви — радянський громадянин. За минуле — амнестія, за майбутнє відповідаєте самі. Ще раз зичу вам успіхів!

Совєтська аґітація за поворот на „родіну" перейшла декілька етапів. В 1945 році член репатріяційної комісії, звертаючись *до переляканого* ді-пі, казав: „Собирай, гад, вещі, поєдеш на родіну!" Потім скитальців ловили на аркан, як худобу, заганяли прикладами рушниць у вантажні авта і вивозили на розправу. Ще пізніше заманювали їх всілякими благами і обіцянками дарувати всі провини проти совєтської влади. А ось тепер почали з „буржуазними н а ц іоналістами" дискутувати на найвищому *рівні*. Методи різні, але ціль одна і незмінна: відрубати голову політичній еміґрації, яка, видно, дуже сильно допікає Москві.

В. С-ко

НЕДІЛИМЦІВ ТРИВОЖИТЬ УЖЕ НАВІТЬ І... „ВЕСЕЛКА"

Розвиток українського руху у вільному світі, зокрема на північно-американському континенті, його сила й організованість, а передусім освідомча робота в українській справі, ведена в американських і канадійських урядових, громадських і наукових колах починають чимраз більше тривожити не тільки монархістів з часопису „Россия", чорносотенців із „Российской Независимости" та всяких федералістів із „блоку націоналів — народів Росії", але й російських лібералів та демократів, що їх органом є „Новоє Русскоє Слово", видаване пп. Шимкіним і Вейнбавмом.

Зо два тижні тому редактор згаданого часопису Марк Вейнбавм у статті „Розчленителі за роботою" (Н. Р. Сл. з 5 *липня ц. р.*) напався на американського конгресмена Майка Е. Фіґена за вміщені ним в офіційному органі Американського Конгресу „Конґрешенел Рікорд" і видані потім окремою брошурою чотири доповіді, що їх на форумі Джорджтавнського університету виголосили сам конгресмен Фіґен (п. Вейнбавм пише: Файґен), проф. Лев Добрянський, проф. Роман Смаль-Стоцький та ред. Володимир Душник. М. Вейнбавм намагається доказати у своїй статті, що всі ці надруковані в „Конґрешенел Рікорд" матеріяли, що їх темою були проблеми боротьби з совєтською аґресією, це — суцільна „антирусска пропаґанда", „старі пропаґандивні вигадки, пересипані крихтами правди", і водночас із цим старається применшити значення цих матеріялів, твердячи, що в „Конґрешенел Рікорд" конґресмени й сенатори можуть друкувати всяку „чепуху", включно з ... віршами й кулінарними порадами".

Але, очевидно, не беручи надто поважно свого власного твердження, п. Вейнбавм закликає *протидіяти* цій „антирусскій пропаґанді", бо, мовляв, те, що „вона друкована у формі виголошених у Конґресі промов і опублікована в конґресовому органі, надає цій пропаґанді офіційного характеру і створює цілком фальшиве враження про причетність урядових кол до цієї пропаґанди". Для потіхи автор статті висловлює надію, що американський уряд залишиться й надалі твердим супроти *пропаґованої* українськими сепаратистами „політики розподілу Росії", навіть тепер у ситуації, коли „збоку русских політичних угруповань немає ніякого майже протидіяння" цій пропаґанді.

На допомогу редакторові „НРС" в його атаці на „розчленителів" прийшла в цій же газеті (17 липня ц. р.) якась пані Татьяна Ільїна своєю статтею „Розчленителі і ми". Не торкаючись уже „*Конгресового Рекорду*" і матеріялів, опублікованих в ньому, вона жаліється на „Свободу" і навіть на виданий при „Свободі" дитячий журнал „Веселка", мовляв, дуже активну пропаґанду ведуть „розчленителі" особливо в цій газеті і в цьому дитячому журналі. „Їхня газета „Свобода", — пише пані Ільїна, — приділяє щодня багато уваги „москалям", приписуючи їм усі можливі й *неможливі негативні прикмети*; спотворює по своїй уподобі історію Росії; знеславлює імена великих русских людей. При „Свободі" видається і дитячий журнальчик, досить обсмистий і ззовні непоганий, але також багатий на антирусску пропаганду. Все передбачено, — закінчує з жалем пані Ільїна — не забуто навіть і дітей".

Не входячи в полеміку з написаним, треба ствердити, *що російські політичні* угруповання не такі то вже бездіяльні. Вистачить лише побіжно переглянути деякі їхні газети й журнали, їхні летючки та меморандуми, щоб побачити яку шалену і неперебірливу в засобах пропаґанду проти прав народів на культурну, господарську, політичну і державну незалежність ведуть „неділимці" — демократи, чорносотенці і фашисти з Ню Йорку, Сан Франсіско, Франкфурту над Майном та інших осередків російської еміґрації. Твердження про „бездіяльність" русских заперечують зрештою, і „федералісти" із блоку націоналів — народів Росії", друкуючи в тому ж таки „Н. Русскому Слові" листа (з 3 липня ц. р.), в якому заявляють, що вони багато разів виступали активно проти пропаганди „розчленителів" і недавно видали навіть російською й англійською мовами, багатотисячним тиражем брошуру п. н. „Российская загадка" із роз'ясненням „брехливої пропаґанди розчленителів про національну ворожнечу на батьківщині" („родіні" — Н. В.), брошуру, що її вони тепер старанно поширюють серед урядових і громадських американських кол.

Н. В.

Роман Смаль-Стоцький

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

„III. Переходжу тепер до українського сектору, а він містить у собі цілість наших взаємовідносин: НТШ і УВАН. Виставляю наступні точки:

а. основою наших взаємовідносин мусить бути взаємне визнання рівности й взаємна пошана обидвох установ, при чому ми (НТШ) репрезентуємо старшу, самим українським народом створену традицію, а Ви (УВАН) молодшу, створену державною владою. Всяке розбивання науки на еміґрації на якісь дві наукові ідеології — це гріх, бо соборна Україна може зродитися тільки з соборницької української науки на еміґрації, як на окупованій Україні. Москва своїм поневоленням створила „соборну науку" на Україні, невже ж ми, її політична еміґрація, не зуміємо у вільнім світі створити дійсно соборний фронт української науки проти московської окупації?

б. основою наших взаємовідносин мусить бути теж безкомпромісова боротьба за нашу повнісіньку академічну свободу тут, в Америці і в цілому вільному світі, і там, для України.

в. проблем а т и к а нашої співпраці обіймає наступні точки *для дискусії*:

1. чи можливо розмежувати поміж НТШ і УВАН сфери наукової праці щодо тематики в історії, мові, літературі, економіці і т. д.. Чи було б це доцільно приділити НТШ, наприклад, опрацювання історичних питань, зв'язаних із Західньою Україною (А в с тро-Угорщина, Польща, Чехословаччина, Угорщина, Румунія), а зарезервувати Московію, Росію, Чорноморські й Кавказькі справи УВАН?
2. спільні засідання Секцій;
3. спільний плян щодо бібліотек і архівів;
4. спільний центр української бібліографії, що публікував би щороку свій річник;
5. спільна праця над збереженням і розбудовуванням української термінології, припиненої Москвою коло 1930 року;
6. спільні наукові конґреси; перший, ювілейний, ми здійснили вже перед роком у Колумбії і показали, що співпраця можлива, хоча щодо резолюцій ми розійшлися.
7. спільна акція для створення спільного фронту з науковими установами чехів, хорватів, словаків, білорусинів, поляків, литовців і т. д. Це було б останнє з важливих питань.

Спільна нарада Управ обидвох наукових установ обговорила основно усі питання, порушені доповідачем, і вирішила на початок:

1. відбувати раз на пів року спільні засідання Управ обидвох установ. Частіше, в разі потреби, порозумівати-муться Президії.
2. створити спільну правописну комісію,
3. створити спільну комісію для впорядкування термінологічних і транслітераційних питань,
4. відсвяткувати в 1956 році спільно 100-ліття з дня народин Івана Франка,
5. виступати перед УККомітетом спільно в справі дотацій на видавничі цілі.

Управа Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА свідомо обмежувалася проблематикою української науки в Америці. Якщо взяти до уваги ще й Европейське НТШ, УВУ, УТГІ — то вона ще ширша! Тут ми пропонуємо нашій громаді матеріял, щоб задуматися. Що було здійснене з цих проєктів? Мало — бо до спільного фронту чи співпраці треба хоч двох організацій. Навіть спільне свято Франка не вдалося зорганізувати. Що було здійснене однобічно самим НТШ в ЗДА?

1. Виклади з ділянки українознавства в НТШ для студентів в Ню Йорку — шість семестрів, при мінімальній участі нашої молоді;
2. Пущено в рух приготування до конференції для опрацювання проєкту англійської термінології для історії Сходу Европи (підставу для дискусії оголосила „Свобода-Віклі" два роки тому);
3. Створено Конференцію Американсько - Слов'янських Наукових Товариств;
4. Український Народний Союз зорганізував Курси Українознавства на Союзівці.

Але всі суттєві справи, а передусім різні видання в англійській мові — за винятком англійської Енциклопедії Українознавства, що фінансує Український Народний Союз відкладено за браком коштів.

Я спробував з'ясувати все горе нашої науки! Наша політична еміґрація і її організації не цілком вив'язуються із своїх завдань. Америка — це традиційний азиль усіх борців за свободу, і ми приїхали сюди щоб виборотн свободу Україні, а свободу Америки оборонити проти московського імперіялізму. Це в першу чергу робить і може зробити головно українська вільна наука. На жаль, це чолове завдання, по десяти роках перебування в ЗДА — трохи притемнилося. Українці розбагатіли і щораз менше жертвують на українську вільну науку.

Новітня політика без науки немислима. І за американським Президентом діє „трест мозків" науковців. І українська нація має свій „трест мозків" науковців, своє НТШ. Науковців маємо — фондів не маємо. Ви в Канаді, і ми в Америці живемо у „фрі кантріс" — у країнах волі, в них жадний поляк чи румун чи москаль не обмежують самодіяльности й ініціятиви українців та їх організацій. Ми тепер не маємо ніякого виправдання перед світом і Україною, якщо рукописи ле-

(Дальше на стор. 3-ій)

ЗАЦВІЛИ ЗАГРАВИ...

Зацвіли заграви домен,
Поїзд весело загув,
Щось промов мені на спомин,
Щоб довіку не забув.
Щоб полів осіннє збіжжя
Зашуміло, наче май,
Щоб за гулом Запоріжжя
Вбрався цвітом небокрай.
Хай те слово, наче птиця,
Наче хвилька на житах,
У зіницях заіскриться,
Затріпоче на устах.
Ти мовчиш, а серцю чути,
Хоч не мовлене воно,
Слово, слово — свіжість рути,
Чисте сонячне вино...
І не гасне спалах домен,
І за обрієм вогні,—
Не промовлене на спомин
Квітне слово в далині.

АНДРІЙ М'ЯСТКІВСЬКИЙ

Мілена Рудницька

БОРОТЬБА ЗА ПРАВДУ ПРО ВЕЛИКИЙ ГОЛОД

(5)

До чужинців, які були поінформовані про справжню ситуацію в Україні, належали інженери та висококваліфіковані робітники, які працювали в СССР у періоді першої п'ятирічки, отже під час Великого Голоду. На основі совєтських джерел кількість таких чужинецьких фахівців, що служили у той час в СССР, доходила до 5.000. Були це здебільшого німці. Живучи між місцевим населенням і зустрічаючись день-у-день з місцевими робітниками, вони, очевидно, знали правду. Особливо ті, які працювали на території України, наприклад, на будові Дніпрельстану чи в Донбасі, власними очима спостерігали катастрофічну ситуацію. Однак, будучи в службовому відношенні до совєтського уряду й маючи високі заробітки, вони мовчали. Тільки в листах до родин і під час відпусток у своїх родинних сторонах вони інколи обережними словами згадували про свої спостереження.

Третя категорія чужинців, які безперечно були поінформовані про Голод, — це група акредитованих закордонних кореспондентів у Москві і, взагалі, західньо-европейські та американські робітники пера, які перебували в той час в СССР. Нема найменшого сумніву, що вони знали правду про дійсний стан на Україні. Не могли не знати. „Навіть сліпий і глухонімий репортер, зачинений під сімома замками у готелевій кімнаті в Москві, не міг не знати засадничих фактів", — пише в зв'язку з Голодом один з тодішніх американських кореспондентів у своїх спогадах. З книжок автобіографічного й мемуарного характеру, виданих здебільшого багато років пізніше, можемо відтворити докладну картину, якими шляхами інформація про голодову катастрофу доходила до відома цих людей, як вони її сприймали та який робили з неї ужиток.

Уже восени 1932-го року в Москві гуділо від чуток про Голод на Україні. Сотні симптомів вказували на те, що там назріває жахлива трагедія. Закордонні газетярі бачать на залізничних стаціях Москви тисячі українських селян. Виснажені, в лахмітті, з клунками на плечах, з блиском страху в очах, вони роблять враження людей, які тікають в паніці від повені або землетрусу. Один з авторів нотує, що голодні селяни, які примандрували з України, розташувалися коло двірця; поліція їх розганяє, але за хвилину вони отаборюються в іншому місці. Інший автор описує сцену, як вулицями Москви ведуть українських селян під військовим конвоєм. Зимою на вулицях видно щораз більше прошаків. Вони ходять від дверей до дверей і жебрають. „Раз-у-раз чути несміливий стук; коли відчиняю двері, бачу селянина або селянку в жалюгідному шматті, що навколішках просить кусника хліба", — записує чужоземний письменник. Найбільше тих нещасливих істот можна зустріти нічною порою. Тоді вони виходять бозна з яких схованок і волочаться цілими ватагами. Облягають залізничні будинки, ховаються у брамах і на сходах мешкальних домів, — скрізь, де можна захиститися від холоду і розтягнути на долівці свої кості. Один з журналістів описує, як він, вертаючись уночі від приятелів, мусів дослівно скакати через тіла бездомних утікачів з України, які лежали покотом по коридорах і сходах.

Чужинці, наштовхуючись на кожному кроці на тих безпритульних бідолах вдаються з ними в розмови, і чують історії, від яких моторошно робиться на душі. В березні 1933-го року Чемберлен, довголітній кореспондент газети „Крісчен Саєнс Монітор", довідується від приїжджих селян,що на вулицях Полтави та інших міст України лежать трупи. В той самий час англійський економіст Ґерріт Джонс, колишній секретар Ллойда Джорджа, британського прем'єра з часів першої світової війни, чує в Москві від українських втікачів, що на Україні нема хліба і що села масово вимирають. Щоб перевірити ці відомості, Ґерріт Джонс, не зважаючи на заборону совєтської влади, їде на південь і мандрує пішки по Україні.

Колонія чужинецьких газетярів і літераторів у Москві черпала свої інформації про катастрофічне становище на Україні ще й з інших джерел. Майже кожний з цих чужинців мав знайомих і приятелів між місцевими росіянами, а ті діставали листи від своїх друзів і родичів, що жили в Україні. Один з журналістів чує від поштового урядовця, що пошта завалена пакунками з харчовими продуктами, що їх мешканці Москви посилають своїм рідним на Україну і Північний Кавказ. Один літератор переповідає розмову з знайомим росіянином, який, бувши у відрядженні на Україні, бачив жахливі речі. Є між закордонними кореспондентами й такі, які мають особистих приятелів між високими совєтськими достойниками. Вони у приватних розмовах не приховують факту, що розпутана совєтською владою голодова катастрофа набрала апокаліптичних форм, яких не передбачували навіть її аранжери. Дарма, що офіціяльно большевики дементують усі відомості про Голод, факт Голоду став публічною таємницею і головною темою розмов між чужинецькими дописувачами.

Можна виправдувати дипломатів, які зберігали „урядову таємницю", коли так наказував їм їхній уряд. Можна виправдувати фахівців, які найнялися на роботу в СССР і вважали, що не їхнє діло повідомляти світ про злочини працедавців. Та годі виправдувати людей, професійним обов'язком яких було стежити за подіями в СССР і правдиво інформувати про них правильно публічну опінію своїх країн, але які мовчали, або, ще гірше, висилали у світ фальшиві повідомлення. Не маємо тут змоги з'ясувати сумну й непочесну ролю, яку в справі Голоду відіграли деякі журналісти, що обслуговували в Москві великі пресові аґенції або великі газети. Обмежимося тільки ствердженням, що й вони, з своєї волі чи неволі, були втягнені в цю велику, зорганізовану большевиками, „конспірацію мовчання", — як висловився французький журналіст П'єр Берлян.

Відомості про Голод проникають на Захід

Але даремні були всі зусилля совєтського уряду замкнути Україну герметично від ока сторонніх обсерваторів і не допустити, щоб відомості про Голод просмикнулися крізь залізну заслону. Розміри катастрофи були такі гігантські (щоб ужити слова Чемберлена), що приховати її від світу не могли навіть суворі закони большевицької поліційної системи. Дарма, що уряди держав, які підтримували з Совєтським Союзом дипломатичні й торговельні стосунки, ховали документальні дані про Голод у своїх секретних кобінетах; дарма, що кореспонденти світової преси схильні були замовчувати правду — ця правда просочувалася поза кордони СССР десятками інших шляхів.

Любомир О. Ортинський

ЗУСТРІЧ „МОЛОДОЇ ВОЙНИ"

Відпочинкова оселя „Говерля" коло Торонта була від 4 до 6 липня ц. р. місцем товариського з'їзду членів Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Підготований Крайовою Управою Братства в Канаді, він охопив членів Братства з обидвох країн Північної Америки, їх родини і гостей. Цьогорічна зустріч припала на п'ятнадцятиріччя зорганізування Дивізії а чотирнадцяту річницю битви під Бродами, і під знаком цих двох дат проходили ділова конференція й товариські розмови учасників.

В конференції, що тривала весь день 6-го липня, представники Крайових Управ ЗДА і Канади, члени Головної Управи і численні діячі Братства застановлялись над актуальними проблемами Товариства, дискутували можливості поширення діяльности Братства, а зокрема застановлялись над його видавничою діяльністю. Жвавий обмін думок після реферату голови Крайової Управи Канади полк. П. Силенка вказував на щире бажання поліпшити дотеперішню працю Товариства і запевнити йому виконання тих завдань, що силою обставин спадають на учасників „молодої. войни". Цим разом на з'їзд приїхали колишні вояки 1 УД із своїми родинами та численним уже доростом, що причинилось до створення сердечної, майже родинної атмосфери. Товариські розмови і розривки, спільні обіди й вечері, а на завершення зустрічі — спільна ватра і співання воящьких пісень, виповнили решту програми і залишили у всіх учасників довготривалий спогад.

Коли зустрічаються фронтові друзі

Спільна мова спогадів і вояцька пісня цементують їх в одну родину, нівелюють партійно - політичні та станові різниці. Тоді ще раз оживає старе братерство зброї, і всі почувають себе борцями за одну й ту саму правду, за українську волю і її незалежне державне життя. Власне такий зміст і такий настрій виповнили з'їзд на оселі „Говерля", в якому взяв участь також найновіший поворотець з-поза залізної завіси, старшина 1 УД, що, після довгих років полону на Сибірі і перебування в одній сателітній державі, прибув літом ц. р. на Захід і міг зустрітися з своїми колишніми фронтовими друзями, міг щиро і свобідно згадувати минуле, міг почувати себе вільною людиною.

В особі цього товариша вітав з'їзд всіх тих учасників битви під Бродами, що їм доля судила перейти Голготу большевицького полону, упокорень і переслідувань. З притаєним віддихом вони вслухались в сухий, ляпідарний звіт свого товариша, який переповідав їм, що сталось „після того", коли тисячам вояків 1 УД не вдалось прорватись крізь вогненне коло брідського кітла, і вони попали в руки червоної армії. Потрясаючий звіт з глибокою увагою слухали учасники з'їзду. В ті хвилини вони бачили себе ще молодими юнаками, що з усіх закутин західніх земель України, з Волині, а частинно з Центральних і Східних Земель, брали напрям на Львів; маршували до новоствореної української військової формації, що була в їх ідеалістичній уяві і бажанні такою, якою вони її хотіли бачити, не зважаючи на чуже зовнішнє оформлення цієї частини, не зважаючи навіть на те, що вона спершу навіть не сміла називатись українською, і що тризуб треба було носити у серці, а не на мундирі. І саме тому, що в таких неприятливих умовах їм доводилось брати в руки зброю, і що з тяжкої й небезпечної проби вони вийшли переможно, що своїм бойовим вкладом вони вписали ще одну сторінку рішучости українського народу кров'ю здобувати собі волю — в них ще раз підтверджувалось відчуття добре сповненого обов'язку супроти своєї Батьківщини.

Вогонь ватри полонить молоді серця

Гострими язиками вогню палахкотить на поляні ватра. Зімкненим колом її обступило колишнє воящтво Дивізії; широко відкритими, цікавими й веселими очима спостерігають гру вогню кілька десятків найменших, хлопців і дівчат, дітей тих з-під Бродів і Гляйхенберзького замку. І як колись — чергуються воящькі пісні. Гучні, могутні пісні народу, що бореться за свої права.. Пісні, що перекидають їх в далеку простірно, але близьку серцеві і почуванням Батьківщину.

„Згадуючи сьогодні, в чотирнадцяту річницю, наших друзів, що полягли в кривавому бою під Бродами, згадуючи всіх поляглих друзів нашої Дивізії і всіх інших українських військових формацій, згадуючи й вшановуючи терпіння численних наших товаришів зброї, що карались і караються в большевицькій неволі, пам'ятаймо одне: ані одна крапля крови, ані одна година тюрми, заслання і взагалі неволі не пішли надармо. Тільки завдяки цій жертві крови і волі українських патріотів український народ став тим, чим він є сьогодні: всесторонньо розвиненою великою нацією, що великими й рішучими кроками прямує до своєї остаточної перемоги", — несли мегафони слова голови Братства. І пісня знову сколихнула великим колом довкруги ватри, знову вслухались малята з відкритими ротиками в ритм маршу і півсвідомо переживали містерію цього вечора. Вони, очевидно, ще не все розуміли. Їм ще мало-що говорило часто повторюване слово „Броди"; ледве чи зможуть вони запам'ятати собі багато з історії вислуханої біля вогню ватри. Так, історію треба буде їм доказати, і зроблять це їхні матері та батьки згодом. Але палаючий вогонь і вояцька пісня, що пронизували їхні молоденькі душі та полонили їхні серця, створили емоційні рямки, в які треба буде вкласти велику силюету України.

Але не лише „третя" Дивізія малечі пережила глибоко ватру і цілу зустріч на „Говерлі". Всі її учасники роз'їжджались з неї з почуттям духового скріплення, з відсвіженою певністю, що „молода война" творить зцементований гурт, велику родину, для якої назавжди останеться зобов'язуючим те саме цілеспрямування, що й п'ятнадцять років тому, коли вони вступали на воящький шлях: активна боротьба за українське визволення.

„Молода война" під час зустрічі на оселі „Говерля" біля Торонта в Канаді.

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

(Закінчення зі стор. 2)

жать роками в НТШ невидані.

Тому перестерігаємо, що над нами чорні хмари третьої світової війни. Про Францію, що свої „гари" й комфорт більше любила, ніж свою волю, і скапітулювала, Гемінґвей сказав: „Нація, що любить своє багатство й комфорт більше ніж свою волю — втратить і своє багатство і комфорт і свою волю"... Якщо любитимемо авта більше, ніж оборону волі Канади, Америки і України, то втратимо і все наше багатство і авта і ту волю в цих країнах, що її боронити привело нас сюди Провидіння. Перестерігаю: московський імперіялізм вже обікрав Америку з таємниць атомової і водневої бомб, а московські комуністи це не пацифісти і у відповідній хвилині з Канадою й Америкою панькатися не будуть!

Закінчу словами патрона нашого Т. Шевченка, що пророчо на засланні в глибокій розпуці передбачав трагедію України: „Мені однаково, чи буду я жить в Україні, чи ні, чи хто згадає, чи забуде мене в снігу на чужині — однаковісінько мені... Та не однаково мені, як Україні злії люди присплять лукаві і в вогні її окраденою збудять... Ох, не однаково мені!"

А так з Україною сталося. Чи це має статися і з Канадою й Америкою, що її злії люди псевдонауковою пропаґандою приспали і вже обікрали з їхніх оборонних таємниць — чи лукава Москва має і Канаду і Америку збудити в огнях атомових бомб — чи це нам може бути однаково?

„Спутнік" збудив Америку, а коли він збудить нашу зорганізовану українську спільноту?

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Нова Студентська Організація

З ініціятиви студентів УТІ (Український Технічний Інститут в Ню Йорку) 28-го травня 1958 року в Українському Народному Домі відбулися загальні збори студентів цього учбового закладу, на яких був представлений проєкт статутів для затвердження і створення студентського гуртку при УТІ. В присутності віце-президента УТІ, проф. Якова Зозулі, п. Володимир Бакалець зачитав проєкт статутів, який після кількох поправок і змін, внесених дискутантами, був одноголосно прийнятий.

Студентський гурток матиме назву СТУТІ (Студентське Товариство при Українському Технічному Інституті) і об'єднуватиме всіх студентів, в тому числі і бувших студентів УТІ.

СТУТІ матиме завдання підтримувати УТІ, тримати зв'язок з СУСТА, нав'язувати зв'язки з американськими учбовими закладами та студентськими організаціями, пропаґувати українське ім'я в американських наукових та політичних інституціях.

Після схвалення статуту Студ. Організації, збори вибрали Управу в такому складі:голова — п. Василь Писарівський (Ню Йорк), заступ. голови і господарський реф. — п. Кольба (Ню Йорк), секретар і пресовий реф. — п. Імре Кардашинець. До Контрольної Комісії вибрано: пп. Федорук, Цісик і Лозовий.

Кінцеве слово мав п. Бакалець, який у своїй промові підкреслив потребу студентського гуртка при УТІ та його значення в поширюванні доброго імени українського студента та Української Високої Школи на американському терені. Проф. Зозуля, вітаючи починання студентів, звернув увагу на потребу постійного зв'язку навіть абсольвентів з УТІ, потребу продовжувати славні традиції Української Високої Школи в 25-ліття її існування.

УТІ є офіційно визнаною високою школою в стейті Ню Йорк і має такі факультети: політичних наук, економіки та філософії. В близькому часі передбачається поширення інституту та придбання нових приміщень, поширення бібліотеки і інше. **І. К.**

Шикаґо, Ілл.

Український Архів - Музей

Український Архів - Музей в Шикаґо має триповерховий дім, набутий за щедрі жертви, які зложили українські громадяни м. Шикаґо і за княжий дар д-р М. Сіминовича у висоті 5,000 дол. Правним власником Дому є У. А.-Музей, як заінкорпороване Товариство. По переведеній злуці обох музеїв — Шикаґо й Онтаріо, Дім переходить на власність Українського Національного Музею в Шикаґо.

Дім, який набуто за 23,000 долярів, сплачений тільки до половини. Щоб влегшити виплату гіпотеки, д-р М. Сіменович, який очолює рівночасно гетьманський рух, винаймив від музею для Гетьманської організації один поверх та улегшує в цей спосіб Управі Музею сплату гіпотеки.

Треба із признанням підчеркнути, що д-р М. Сіминович, як президент Музею, як і всі інші члени Управи, що належать до різних політичних угрупувань, вважають У. Н. Музей загально-національною Установою, яка гідно репрезентує Українську Культуру перед своїми і чужими та що українське громадянство має його вважати своїм добром та піддержувати його морально і матеріяльно.

В новому статуті У. Н. Музею, що його прийняли Загальні Збори обох Музеїв, сказано: „У. Н. М. є і завжди має бути установою всенаціональною. Тому має стояти понад клясами, станами, релігійними, територіяльними чи професійними групами або політичними партіями та служити цілій українській спільноті. Тому обов'язком всіх українців доброї волі є допомогти своїми жертвами та спільними зусиллями розбудувати це велике Культурне Діло.

За Український Архів - Музей в Шикаґо: проф. Ю. К. Каменецький, Екзек. Директор, д-р Степан Дмоховський, Писар.

● **Суд у Сінгапурі** на Маляях признав 19-річній цейльонці В. Расшварі відшкодування в сумі $500 за те, що її наречений, 27-річний В. Баляккріссінан, зірвав з нею заручини. Суд став на становищі, що зірвання заручин з дівчиною кидає тінь на її добру славу і шкодить її життьовій кар'єрі.

Замість З'їзду

Увійшло було колись в традицію, що абсольвенти середніх шкіл влаштовували собі з'їзди після 10-и років від іспиту зрілости. У спокійний час такі з'їзди відбувались майже нормально.

Не пощастило в тому відношенні тим, що закінчили середню школу в тридцятих роках цього сторіччя, бо десятиріччя їхньої матури випало якраз на час другої світової війни. До цих „покривджених" належить і автор цих рядків — колишній учень філії української гімназії у Львові і її абітурієнт з 1933 р. (відділ „а"). Минув 1943- і 1953-ий роки, минає вже половина третього десятиріччя, а виглядів на якийсь товариський з'їзд нема. Небагато — мабуть — лишилося між живими абітурієнтів з 1933 р., а що вже говорити про учителів... Давно покійний уже тогочасний директор гімназії і учитель грецької мови в нашій клясі — Іван Вабій (згинув у 1934 році). Не живе і господар кляси — взірцевий педагог — учитель німецької мови Лука Турчин. Марно закінчив своє життя наш катехит, професор Богослов. Акад. о. Г. Костельник. Померли вже теж учителі: Ярослав Біленький (українська мова й література), Іван Чучман (латинська мова), Петро Мечник (вступ до філософії й психологія). Невідома мені доля учителя руханки — видатного діяча на терені Сокола-Батька — Степана Гайдучка. Лишився між живими учитель математики й фізики д-р Мирон Зарицький — і, як повідомляють підсовєтські газети, є тепер керівником катедри математики в львівській політехніці. Може живуть ще і два учителі - поляки — Ян Роговський (історія) і Степан Кавин (польська мова й література), бо ще були відносно молодими. В 1952 році вичитав я у польській пресі, що Степан Кавин працював при катедрі польської літератури в люблинському університеті. (Не вадить згадати, що цей учитель — перекинчик. Його батько жив у Львові і працював дрібним урядовцем в адміністрації міста. Був ще, як тоді казали „русином").

Що ж до учнів — то направду важко встановити, хто лишився між живими і хто з них перебуває по цей бік залізної занавіси. Відомо мені, що у Франції проживає Петро Поліщук і працює при осередку НТШ в Сарсель. Може й ще хто є. Як так, прошу відгукнутися в пресі.

М. Л-а

● **Комуно-болгарський уряд** запротестував проти створення на території Італії американських ракетних баз. Такий самий протест проголосила комуністична Альбанія. Однак на території Болгарії і Альбанії віддавна знаходяться військові совєтські бази, а в албанському порті Дураццо розбудовано базу для совєтських підводних човнів. Совєтські летовища, що безпосередньо загрожують Греції і Туреччині, розбудовано вздовж південно - болгарського кордону.

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „ВЕСЕЛКА".

СПИСОК Ч. 29.

	Передплата	Пожертва	Разом
В. Шевченко, Гаммонд	4.00	1.00	
Н. Филипович, Шикаґо	4.00	1.00	
Р. Рошкевич, Шикаґо	2.00	.50	
Н. Дубинецький, Клівленд	5.00		
А. Турчин, Трентон	5.00		
І. Малець, Ню Йорк	4.20		
С. Меренюк, Монтреал	4.00		
Б. Кондра, Филаделфія	4.00		
М. Дубинецький, Ню Гейвен	4.00		
П. Андросюк, Мілвокі	4.00		
К. Грицина, Торонто	4.00		
П. Турула, Шикаґо	4.00		
Й. Ірха, Салем	4.00		
А. Чопик, Маттапан	4.00		
П. Форемський, Едмонтон	4.00		
Д. Луцький, Питсбурґ	4.00		
З. Орищин, Алтадена	4.00		
М. Корінець, Лос Анджелес	4.00		
М. Павлюк, Шикаґо	4.00		
Т. Бокон, Сиракюз	4.00		
Н. Дильовський, Ніаґра Фолс	4.00		
Й. Ґонсьор, Шикаґо	4.00		
С. Сухопар, Террнвіл	4.00		
І. Вередюк, Шикаґо	4.00		
Б. Бордун, Судбурі	4.00		
М. Качанюк, Балтімор	4.00		
О. Гумецький, Джерзі Сіті	2.00		
Н. Мартинюк, Олифант	2.00		
І. Яворський, Ірвінґтон	2.00		
Д-р В. Касіян, Шикаґо	2.00		
С. Бляховський, Честер	2.00		
М. Пачовська, Авбурн	2.00		
А. Дячун, Міннеаполіс	2.00		
М. Мельникович, Тускон	2.00		
О. Добрянська, Шикаґо	2.00		
Укр. Центральна Шкільна Рада, Австралія		22.00	
о. В. Чекалюк, Ютика		10.00	
Д. Будаковський, Олбані		2.00	
З. Стефанів, Нюарк		1.10	
І. Шх, Торонто		1.00	
Т. Береза, Ірвінґтон		1.00	
М. Тимчук, Филаделфія		1.00	
Г. Ригайло, Міннеаполіс		1.00	
Разом	$ 122.20	$ 41.60	$ 163.80
Раніше проголошено	$ 5,099.12	$ 2,573.20	$ 7,672.32
Разом все . . .	$ 5,221.32	$ 2,614.80	$ 7,836.12

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Екзекутивний Комітет Приятелів Антибольшевицького Бльоку народів в Америці (ПАБНА)** рішив відбути Конґрес цієї організації в одному з готелів Ню Йорку в днях 20—21 вересня. Для підготовки Конґресу визначено ряд комісій, як теж намічено доповідачів і теми доповідей. На бенкеті з нагоди Конґресу головним промовцем буде голова ЦК АБН Ярослав Стецько.

● **З нагоди 40-річчя української поштової марки**, значить випуску перших українських поштових марок, що припадає на місяць липень ц. р., появиться друком перший Бібліографічний показник публікацій і статтей на теми української філятелії. Появиться цей показник заходом д-ра Євгена Котика з Джерзі Сіті, Н. Дж.

● **З'їзд Союзу Українців Самостійників** та його складових організацій Товариства Українців Самостійників, Союзу Українок Канади, Союзу Української Молоді Канади, Союзу Українських Народних Домів та Інститутів ім. Петра Могили в Саскатуні і св. Івана в Едмонтоні, відбувся в днях 3 до 6 липня ц. р. в Едмонтоні, Канада. На з'їзді обрано нову управу Союзу та згаданих організацій. Головою СУС став д-р Л. Фарина і ген. секретарем інж. К. М. Теличко. Головою ТУС обрано адв. д-ра П. Лазаровича, головою Союзу Українок переобрано п-ню С. Василишин і головою СУМК обрано Степана Бойка.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Вол. Дорошенко

ЦІННА КНИГА ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІС

Заходом і коштом Об'єднання Українських Лісників і Деревників (ОБУЛІД) вийшов цього року в Ню Йорку „Український Лісницький Альманах", присвячений десятиріччю існування Товариства, з додатком 60 світлин його членів, разом стор. 164 + 11 непаґінованих великої вісімки.

Друкований на доброму папері, з численними ілюстраціями й портретами, прикрашений гарно виконаною мистцем М. Михалевичем лісницькою відзнакою-емблемою ОБУЛІД'у (в кольорах) та в гарній, смачній оправі, виконаній за проєктом мистця М. Бутовича, альбом цей звертає нашу увагу вже самим своїм зовнішнім виглядом. Але він цінний і своїм змістом.

Після двох передмов, які вияснюють ціль видання альманаху й просять у читачів — на мій погляд, безпідставно — вибачення за недосконалість видання, йде слово інж. Б. Лучаковського, ентузіяста лісової справи й ініціятора та першого голови Об'єднання. Виголошене з нагоди 1-го з'їзду лісників у таборі Карльсфельд під Мюнхеном 17 березня 1946 року, становить воно свого роду кредо українських лісників.

Підносячи величезну вагу в житті українського народу саме лісу, протиставляє автор ліс степові, як елементові, що віді́грав неґативну ролю в житті нашої Батьківщини.

Після цього йде „Історія ОБУЛІД'у", що її докладно з'ясовує Іван Новітняк.

Тут не місце переповідати цю історію, але варто згадати основні факти. Отже засновано ОБУЛІД 16 березня 1946 року на з'їзді в Карльсфельді з ініціятиви інж. Б. Лучаковського, якого й вибрав з'їзд першим головою Об'єднання. ОБУЛІД діяв на скитальщині до 1949-го року весь час під проводом інж. Лучаковського, що велико заслужився для Об'єднання, працюючи для нього, не покладаючи рук. Під проводом свого голови ОБУЛІД розгорнув у роках 1946-49 незвичайно рухливу діяльність — значно поширив мережу відділів; заснував кілька фахових шкіл і курсів — одна лісницька школа діяла в Мюнхені, друга в Міттенвальді, під патронатом ОБУЛІД'у відкрито лісову школу в таборі полонених I Дивізії УНА в Ріміні (Італія); — дбав про матеріяльне забезпечення своїх членів та підшукував їм роботу, влаштовуючи по різних таборах так зв. „лісорубні бриґади", клопотався про прискорення еміґрації та вишукував краї поселення й колективну працю для своїх членів, звертаючись в цій справі до урядів багатьох держав; займався виданням власного органу — „Вісник ОБУЛІД'у", де містилися інформації в організаційних справах та в справах переселенчих і складанням лісотехнічного провідника й великого п'ятитомового фахового словника.

Стояв ОБУЛІД і в зв'язках із німецькими лісницькими організаціями та установами.

Масовий виїзд членів за океан припинив у 1949 р. цю жваву роботу. Відновлено Об'єднання вже в ЗДА. В кінці 1949 р. відбулися в Ню Йорку наради колишніх членів Товариства, в результаті яких відновлено ОБУЛІД і формально в січні 1950 року головою вибрано інж. Івана Вінтоняка, що й тепер стоїть на чолі Об'єднання. В квітні 1952 р. відбувся в Ню Йорку ширший загальний з'їзд, який вибрав головою ОБУЛІД'у колишнього голову европейського Т-ва, інж. Б. Лучаковського, але на наступних загальних зборах 2 травня 1954 р. він рішуче відмовився бути далі головою, а ввійшов до контрольної комісії. 6-го жовтня 1956 р. відбулися Ювілейні Загальні Збори під головуванням інж. Б. Лучаковського. Тоді ж між іншим ухвалено видати пропам'ятну книгу, що оце тепер появилася.

Після цих інформацій про Об'єднання, поданих у нарисі п. Новітняка, йдуть фахові розвідки про лісову справу й політику на Україні, головно на Наддніпрянщині й у Галичині. Це передусім довша стаття проф. Н. Никитина „Господарський огляд лісів України", в якій автор, відомий учений фахівець, знайомить читачів із лісовим простором нашої — не-своєї землі, з її науковими лісівницькими установами й навчальними закладами, розподілом лісів за ботаніко-географічними районами, спеціяльно спиняючись на Підкарпатті, Карпатах і Кримі. Автор характеризує ліси й їх породи, деревостан за віком та лісове господарство совєтського уряду на Україні.

Розвідку проф. Никитина доповнює стаття проф. О. Парамонова „Ліси України під Совєтами", в якій докладно показано хижацьку лісову політику большевицьких окупантів, що безоглядно вирубують українські ліси, а заразом переслідують і нищать українських спеціялістів, що дбають про раціональну господарку в лісах та протиставляться варварському їх нищенню, яке фатально відбивається й на кліматі та врожайності країни.

Хоча на півночі СССР, зокрема в Сибіру, є величезні простори лісів, проте урядові лісозаготівлі там не виконують плянів через брак лісорубів. Невільники бо вмирають або втрачають працездатність, а нових масових арештів, щоб придбати нових безплатних робітників, нема, тож большевики рубають ліс, де це легше. Особливо нищать вони карпатські ліси. Боячись нових масових арештувань, підсовєтський громадянин мовчки терпить злочинну большевицьку лісову політику. Мовляв, краще нехай нищать ліси, ніж людей. Через безупинне нищення лісів на Україні тепер навіть неможливо подати докладні цифрові дані про їх стан.

Безпосереднім доповненням розвідки проф. О. Парамонова є коротка статтейка проф. Вс. Левицького про стан лісів і лісову господарку в Східній Галичині за Австрії й Польщі п. з. „Деякі матеріяли до українського лісівництва". Інж. Вс. Левицький, як і проф. Парамонів, стверджують факт хижацької експлуатації окупантами українського лісу.

Цікава між іншим його розповідь про нищення так званої косодеревини в карпатських лісах за Польщі, коли різні спекулянти масово вирубували молоді галузки косодеревини для добування з них терпентинних олійків. Тим часом косодеревина має величезне значення в збереженні горішньої верстви гір. Під косодеревиною протягом незчисленних століть нагромадився величезний шар моху, завгрубшки з метр. Це є невичерпний резервуар дощової води, а рістня над ним хоронить землю від надто сильного нагрівання сонцем та випаровування води. З одного боку це реґулює відплив дощової води і охороняє від повеней, а з другого, забезпечує схили гір від змивання землі й каміння.

До фахових статтей належать ще такі: „Столові добра гр.-кат. Митрополії у Львові „Перегінсько" інженерів Юліяна й Мирона Левицьких, що в цих добрах працювали, „Гр. Кат. Станиславівського Єпископства лісові добра — Богородчани" інж. Б. Лучаковського й „Столові добра Перемиської Єпархії" Вол. Колодія. Статті ці подають докладні відомості про згадані добра, їх положення, обсяг, деревостан та господарку.

Для читача, що не тільки не бачив, але й не чув про ці добра й їх лісові скарби, особливо про дуже цінні митрополичі володіння, будуть дуже цікаві подавані авторами відомості, зокрема про заповідники, кедровий та інші, про музей і пструґарню, заведені покійним інж. Мик. Саєвичем, про виґін овець, худоби й коней у гори на полонини, про звірів і птахів та лови на них тощо.

Неначе додатком до цих статтей є статтейка інж. Є. Людкевича „Інспекторат ерекціональних лісів гр.-кат. Архієпархії у Львові", що його заініціював і за згодою Митрополита А. Шептицького ввів в життя інж. А. Пясецький з кінцем 1936 року. Цей інспекторат дбав про національну лісову господарку. Підлягали йому й ліси ігуменату оо. Студитів в Уневі й Зарваниці.

Надто далеко від проблем суч. лісів. стоїть дещо довга й суха розвідка інж. Р. Кобринського „Ліс і мисливство в давнім українськім праві", в якій автор дуже детально обговорює за Руською Правдою, Литовським Статутом і Кодексом 1743 року правні норми, що реґулювали лісову господарку, мисливство й бортництво тих далеких від нас часів.

Окремо від згаданих вище праць, присвячених українському лісові, стоїть невеличка, дуже цікава статтейка інж. Р. Шеховича „Тропічний ліс в описах і в дійсності". Інж. Шехович, працюючи за фахом на острові Цейльоні, добре ознайомився з його рістнею й показує нам джунґлі в зовсім іншому вигляді, ніж звичайно бачать їх у фільмах на зразок байок про Тарзана. Безперечно, кожний з цікавістю прочитає інтересний нарис інж. Шеховича.

Поза тим в альманаху чимало місця відведено різного роду інформаціям. Так, інж. Б. Лучаковський у замітці п. з. „Словники української лісницької термінології" згадує про „Німецько-український лісотехнічний словник", зладжений у 1928 р. в Подєбрадах, про досі не надрукований українсько-німецький і німецько-український словник, опрацьований під час 2-ої світової війни д-ром Є. Бухгольцем і проф. О. Парамоновим та про великий словник лісової термінології, в п'ятьох мовах, що його почали опрацьовувати члени ОБУЛІД'у ще на скитальщині. На жаль, після смерти ініціятора цього словника, інж. З. Дибуляка праця над ним припинилася.

Досить місця присвячено коротким відомостям про визначних лісовиків-українців і некрологам померлих або вбитих нацистами товаришів. Окремі некрологи присвячені проф. Б. Іваницькому й інж. А. Пясецькому.

Інж. Лев Шумило згадує „Гохшуле фюр Боденкультур", звідки вийшло чимало інженерів-українців. Автор вичисляє з пам'яті 68 прізвищ, але безперечно було їх більше. Р. Юркевич містить „Спомини про лісників", а О. Савчинський, Є. Людкевич і Вол. Яницький про своїх батьків-інженерів. До споминової літератури належать ще: невеличка згадка Б. Лучаковського про „Гуслі", тобто „Гурток українських студентів лісової інженерії" при чеській політехніці в Празі й ширші спогади белетристичного характеру — інж. Петра Пясецького, званого Піком: про „Небезпеки лісницької служби під займанцями" й Л. Шумила „Облава на вовків". Ці два останні спогади значно оживляють альманах. Ще більше його оживляють дуже забавні й дотепні анекдоти заслуженого і надзвичайно популярного в лісницьких колах Галичини лісника Франца Криницького, відомого під іменем „Дзядзьо". Ці анекдоти зібрав і зредаґував інж. Б. Лучаковський, за що йому належиться щира подяка. Збірку їх ілюструє образок Е. Козака, що показує, як „Дзядзьо" в присутності інж. Б. Лучаковського, ред. Р. Купчинського й ще одного інженера, вимахуючи рукою, оповідає свої комічні придабашки в шиночку жида Фішера, який за прилавком цікаво прислухається Дзядзьовим сміховинкам.

Закінчує альманах бібліографія української літератури про український ліс, що її зібрав О. Парамонів — „Укр. лісоентомологічна література".

Словом „Альманах" цілком заслуговує на увагу українського громадянства, а що він дуже елеґантно виглядає, то може бути гарною прикрасою не тільки домашньої бібліотеки, але й вітальні.

Зазначивши так позитивні сторони альманаху, торкнуся нижче й зауважених недоліків. Небагато їх, та все ж не хотілося б їх бачити в цьому так гарно оформленому й цінному своїм змістом виданні. Передусім замало в ньому белетристики. Шкода, що інж. Б. Лучаковський не дав хоч би одного з своїх оповідань з лісового побуту, на взір друкованих у „Свободі". Якщо він не мав готових, то варто було б передрукувати ті, що були в „Свободі". В газеті вони гинуть, а в книзі збереглися б на довший час. Нема нічого і з творів Р. Купчинського, хоч на ст. 24 фігурує він як головний редактор. А чейже міг би він дати якийсь фейлетон або хоч пару пісень з циклу, присвяченого лісові й мисливству.

Добре було б, якби подбала редакція про нарис „Ліс в українському красному письменстві". Але все це побожні дезидерати, а от що конче треба було б дати, так це пояснення незвичних термінів і назв, що подибуються в альманаху, як от ґатри (стор. 54), ґреґот (79), жереп (там же), міґла (82), ревір (94, 95, 158), мухориця (94), чигун, чигунка (95, 113), чапаш (132), чубри (133), сенета (там же), тощо, що їх не лише наддніпрянці, але й дехто з галичан не розуміє. Та годилося б вистерігатися різних варваризмів, уживаних „західняками" в поточній мові, як ось пех (31), пахтувати (132), фіґурант (там же), целебрувати, блямаж, клярувати (всі на стор 133), заамбарасований (163). Їх легко було б заступити відповідними українськими словами.

Що ще пропущене в пропам'ятній книзі, це згадка про дир. Є. Гашинського, ні відомостей про нього, ні фотографії його не подано, хоч він був дуже довіреною людиною у Митрополита Андрея, фінансовим директором Митрополичих дібр. У часі 2-ої світової війни Митрополит наділив його надзвичайними повновластями, зробивши його своїм пленіпотентом. Німці були арештували дир. Гашинського й цей факт міг би бути зайвим мотивом, щоб про нього згадати.

Ще одна заввага — при місцевостях, перезваних большевиками, годилося б подавати поруч їх давніші назви, напр., при „Котовськ" чи „Кіровоград" (ст. 38). Хвастів не слід називати Фастовом. Проти цього запротестував би в своїй могилі й безсмертний Тарас. Не потрібно також перелицьовано галицького „Влодзя" на наддніпрянського „Володю" (пор. стор 131-133). Від цього пропадає цілий „букет" оповідання.

Мова альманаха назагал цілком добра. Проте, стрічаються подекуди оґріхи проти прийнятої в літературі, напр., великанський (53) слід було заступити літературним велетенський, виносить (54, 91) через становить, грубі до (56) завгрубшки з, місто через замість, той і цей уживаються на польський лад (ст. 124 і 131 — скрізь треба цей зам. той), паде краще заступити через падає (133). Так само проти прийнятого літературного правопису пишуть деякі автори польські прізвища на „скі" на польський лад: Потоцкі (78), Думаньскі (93), Кохановскі, Губіцкі (126), Рошковскі (131), Романоска (132, 133), замість Потоцький, Думанський, Кохановський, Романовська. Друкарських помилок майже нема. Я зауважив лише кілька: Натадієвич (24) зам. Нападієвич. Михайлевич (34) зам. Михалевич, Костяковскій (76) замість Кистяковскій (себто укр. Кістяковський, Веретиця (41) зам. Верешиця, лази зам. лози (94), Зелеґ (32) зам. Зенеґ, Сонета (!) зам. Сенета (133)). Помилка у фразі: „по лозах від поля — тетереви" замість по лазах для автора статті не може не бути вельми прикрою. Лаз це окрема громада лісу, де на сухому ґрунті ростуть великі дерева, що можуть удержати на своєму грубому й міцному гіллі такого великого й тяжкого птаха, як тетерев, чи тетервак, або ґотур (за міс. говіркою)). Лоза ж росте над берегами річок чи потоків на вологому ґрунті, геть далеко від поля.

Розуміється, все це дрібниці, що аж ніяк не зменшують ваги видання.

Український Лісницький Альманах, повторюю, це книжка цінна не лише для членів ОБУЛІД'у чи взагалі лісників, а й для кожного українського громадянина, що любить і цінить природу своєї Батьківщини, окрасою якої є ліс. Тому не можна не подякувати членству Об'єднання, що своїми датками уможливили Управі здійснити ухвалу Ювілейних Заг. Зборів гарних полицях.

Треба сподіватися, що Альманах не залягатиме на книгарських полицях.

КАТАЛОГ
КНИЖОК КНИГАРНІ „СВОБОДИ"

83 GRAND STREET — JERSEY CITY 3, N. J.

Належність за книжки просимо слати тільки чеками, або поштовими переказами

(1)

Книжка	Ціна
Альбом Українських Січових Стрільців, опр.	$8.75
Андерсен Г. К.: Попелюшка, ілюстр казка	0.50
Бабій О.: Повстанці — поема	1.75
Бандурак В.: Козацька дитина, опов. з козацької був.	0.50
Барка В.: Рай — роман ст. 310	3.00
Бендер В.: Марш молодости. Пригоди одної сотні I-ої Дивізії УНА	1.60
Боднарчук І.: Кладка — дитячі новельки	0.75
Борецький М.: Любіть Україну — альбом, опр.	12.50
Верховинець М.: Ідеш, брате мій. Думки і враження.	0.75
Вітрового батька торба, укр, нар. казка	1.50
Вининцька І.: Музика	1.50
Витанович І.: Кость Паньківський, ідеаліст гром. праці...	1.00
Витвицький В.: Михайло Гайворонський бр. 3.00, опр.	3.50
В рядах УПА — збірка споминів. Бр. 2.75 опр.	3.50
Гоголь М.: Твори. Том I і II опр.	3.75
Голоскевич Г.: Правописний словник опр.	4.50
Гуменна Д.: Діти Чумацького Шляху	2.50
Хрещатий Яр — роман-хроніка	4.50
Багато неба, нариси	2.50
Мана — повість	1.50
Велике Цабе, повість	2.50
Епізод з життя Европи критської	2.50
Горинич С.: В царстві рабства і бандитизму	1.00
Давидович-Антоненко Б.: Землею Українською — мистецькі репортажі з подорожі по Україні	1.50
Діброва О. Ф.: Гами далечини — поезії	1.00
Подорож по світу	1.00
Діма: Мить — збірка поезій	0.50
Пересаджені квіти	0.50
Дончук З.: Гнат Кіндратович	1.50
Чорні Дні	0.75
Через річку	0.75
Дорошенко В.: Великий Каменяр — життя і заслуги І. Франка, ст. 64.	0.50
Великий Митрополит — пам'яті Митрополита А. Шептицького	0.75
Дудко Ф.: Війна, роман	1.00
Чорторий, оповідання	1.00
Великий Гетьман, іст. оповідання	1.50
Дівчата очайдушних днів, оповідання	1.50
Ерем І.: Работяги	0.75
Шматко	0.25
Жарський Ед.: Руханка — гри — забави. Нарис програми фізичного виховання	1.00
Завадович Р.: Кобзарева гостина	0.50
Богута Багатир	1.00
Сойка-штукарка	1.00
Завзятий І.: Блудний син — 2 томи	2.00
Зайцев П.: Життя Тараса Шевченка бр. 5.00 опр.	5.50
Заклинський М.: Хмельницький як полководець	0.25
Запорожець-Девлад О.: Гарбузова містерія — гум. пов.	1.50
Збірка українських новель	3.50
Збірник літ. газети бр.3.25 опр.	4.25
Звичайна О.: Селянська санаторія	1.65
Оглянувшись назад, оповідання	1.50
Історія Русів	4.00
Качуровський І.: Шлях невідомого	1.00
Керницький І.: Перелетні птахи — веселі історії	1.50
Герой передмістя — гумор. повість	2.25
Керч О.: Альбатроси — роман	2.00
К. І.: Мала історія України	0.15
Кібзей Д-р.: Український лікар	6.00
Клен Ю.: Попіл імперій	3.65
Коваленко Л.: Рік 2245 (роман-утопія)	2.25
В часі і просторі — п'єса	2.00
Ковальська М.: Ганна, роман	0.90
Королів-Старий В.: Чмелик	3.75
Згадка про мою смерть	2.00
Коренець О.: Зшиток малого монґола	0.60
Косаренка-Косаревич В.: Московський сфінкс	6.00
Коцюбинський М.: Твори в двох томах	9.00
Крип'якевич-Дольницький: Нова історія України	3.50
Крупницький Б.: Гетьман Пилип Орлик	0.80
Куліш М.: Твори	3.50
Курдидик А.: Етюди (мініятури)	1.50
Левицька-Холодна: Шлях велетня — розповідь про життя Тараса Шевченка	3.50
Лепкий Б.: Мазепа, повість бр. 2.50 опр.	3.00
Крутіж	0.70
Під тихий вечір	1.95
Писання, I, II	5.00

ТАРЗАН, ч. 4095. Збирає свої сили.

— Ваш небіж замордував чотири особи і змовлявся вбити п'яту, — продовжував Тарзан, — а все це на те, щоб дістати в спадку маєток, що і так йому належить.

— Так, — з сумом погодився Том. — Можливо, що й інші згинуть також... він має рушниці...

— Я маю плян, як протиставитися цим рушницям, — безжалісно сказав мавполюд. — Якщо ваші люди допоможуть... — Тубільці негайно виявили свою згоду!